



การประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง
ประจำปีงบประมาณ 2568

จัดทำโดย

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

กระทรวงการคลัง

02 126 5800

acoc.mof.go.th/th/home

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทนำ	๑
กรอบแนวคิด ทฤษฎี การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๖
วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๖
กรอบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต	๖
กรอบแนวคิดและนิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๗
แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๑๐
แนวทางการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ	๑๑
แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๑๖
กรอบแนวทางการประเมินเชิงคุณภาพระบบการจัดการความเสี่ยงการทุจริต	๑๖
นิยามหรือความหมายที่เกี่ยวข้อง	๑๘
นิยามประเภทของความเสี่ยงการทุจริต	๑๙
แนวทางการขับเคลื่อน และวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๒๒
กลไกในการขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	๒๒
แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	๒๒
การประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริต ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘	๓๑
ความเสี่ยงด้านที่ ๒ การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ กระบวนการ การให้บริการรับ เรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	๓๑

บทนำ

ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านาน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม รวมทั้งลุกลามกลายเป็นปัญหาบ้านเมือง ซึ่งถือเป็นปัญหาในระดับชาติ แม้ว่าในหลาย ๆ รัฐบาลที่ผ่านมามีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่การกำหนดในรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งมีองค์กรต่าง ๆ ที่มีภารกิจรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็พบว่า ยังไม่มีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหา ขณะเดียวกันปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นกลับมีความรุนแรง และมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ยากต่อกระบวนการจัดการแก้ไขของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักเพียงอย่างเดียว ทำให้ต้องมีภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเพิ่มมากขึ้น ในภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชน หรือภาคต่างประเทศ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต คอรัปชันอย่างต่อเนื่อง โดยได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention Against Corruption-UNCAC ๒๐๐๓) ณ เมืองเมอริดา ประเทศเม็กซิโก พร้อมประเทศภาคีสมาชิก ๑๙๑ ประเทศทั่วโลก และองค์การสหประชาชาติ ยังได้กำหนดให้วันที่ ๙ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันต่อต้านคอรัปชันสากล (International Anti-Corruption Day) นอกจากนี้ องค์กรโปร่งใสนานาชาติ (TI : Transparency International) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรณรงค์การแก้ไขปัญหาคอรัปชัน ได้จัดทำดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ คอรัปชัน Corruption Perception Index หรือ CPI เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ การทุจริตและความโปร่งใสของแต่ละประเทศ โดยมีเกณฑ์ค่าคะแนน ๐-๑๐๐ โดยเกณฑ์คะแนนสูงสุด หมายถึง มีภาพลักษณ์คอรัปชันน้อยที่สุด หรือมีความโปร่งใสในการบริการสูงสุด

โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ๓๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน จัดอยู่ในอันดับที่ ๑๐๗ จาก ๑๘๐ ประเทศทั่วโลก



ภาพที่ ๑ : แสดงคะแนนและอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ซึ่งประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ลดลง ๑ คะแนน จากปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ที่มี ๓๕ คะแนน แต่มีอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงขึ้น ๓ อันดับจากอันดับที่ ๑๑๐ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ประเทศไทยมีอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตเป็นอันดับที่ ๕ ของกลุ่มประเทศอาเซียนรองจากสิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม และอินโดนีเซีย ตามลำดับ ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ไป ๑ อันดับ



ภาพที่ ๒ : แสดงคะแนนและอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗



ภาพที่ ๓ : แสดงคะแนนและอันดับดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศสมาชิกอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

จากวิเคราะห์พบว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นจากแหล่งข้อมูล ๕ แหล่งข้อมูล ดังนี้

๑. แหล่งข้อมูล Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI)) เกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริตและบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำผิดมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ได้ ๓๔ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๓ คะแนน)

๒. แหล่งข้อมูล PRS International Country Risk Guide (PRS) เกี่ยวกับการมีอำนาจหรือตำแหน่งทางการเมือง มีการทุจริตโดนใช้ระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติและภาคการเมืองกับภาคธุรกิจ มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ได้ ๓๓ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๒ คะแนน)

๓. แหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (V-DEM) เกี่ยวกับการทุจริตในภาครัฐ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และตุลาการเกี่ยวกับสินบน การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับส่วนรวม มากน้อยเพียงใด ได้ ๒๙ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๒๖ คะแนน)

๔. แหล่งข้อมูล The Political and Economic Risk Consultancy (PERC) เกี่ยวกับระดับการรับรู้ว่าการทุจริตเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มากน้อยเพียงใด ได้ ๔๑ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๗ คะแนน)

๕. แหล่งข้อมูล World Justice Project (WJP) เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐมีพฤติกรรมการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบมากน้อยเพียงใด ได้ ๓๔ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๓ คะแนน)

ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามุมมองของผู้ประเมินจากแหล่งข้อมูลข้างต้น มองว่าภาครัฐได้แสดงออกให้สาธารณชนเห็นอย่างชัดเจนถึงการให้ความสำคัญกับปัญหาการทุจริต โดยเน้นย้ำอย่างเคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย และผลักดันให้หน่วยงานที่มีการให้บริการพัฒนาเป็นการให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดปัญหาการให้สินบนในการอนุมัติ/อนุญาต ทั้งนี้ การให้บริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลดขั้นตอนและระยะเวลาทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีมาตรการส่งเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคมอย่างกว้างขวาง

ประกอบกับมุมมองของผู้ประเมินต่อการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายทหารและตำรวจ เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการถือปฏิบัติตามนโยบายรับของขวัญและของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ การยึดมั่นมาตรฐานทางจริยธรรมที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแยกแยะและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ในทางกลับกันมีแหล่งข้อมูลที่มีค่าคะแนนลดลงจากแหล่งข้อมูล ๔ แหล่งข้อมูล ดังนี้

๑. แหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) เกี่ยวกับการติดสินบนและการทุจริตมีอยู่หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ได้ ๓๖ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๔๓ คะแนน)

๒. แหล่งข้อมูล World Economic Forum (WEF) เกี่ยวกับภาคธุรกิจต้องจ่ายเงินสินบนในกระบวนการต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ได้ ๓๔ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๖ คะแนน)

๓. แหล่งข้อมูล Economist Intelligence Unit Country Risk Ratings (EIU) เกี่ยวกับความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ได้ ๓๕ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๗ คะแนน)

๔. แหล่งข้อมูล S&P/Global Insight Country Risk Ratings (GI) เกี่ยวกับการดำเนินการทางธุรกิจ ต้องเกี่ยวข้องกับการทุจริตมากน้อยเพียงใด ได้ ๓๒ คะแนน (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้ ๓๕ คะแนน)

ผลการประเมินดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามุมมองของผู้ประเมินจากแหล่งข้อมูลข้างต้น มองว่าภาครัฐมีความไม่โปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการบริหารงบประมาณที่ขาดประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ เช่น นโยบายประชานิยม การนำงบประมาณไปใช้จ่ายอย่างไม่สมเหตุผล

ขาดความคุ้มค่า ส่งผลให้งบประมาณของรัฐไม่ได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อการบริหารงานของรัฐ แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านธรรมาภิบาลของประเทศด้วย

ประกอบกับมุมมองของผู้ประเมินในภาคธุรกิจ ที่เห็นว่ามีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นที่จะต้องจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการประกอบธุรกิจ แม้ว่าภาครัฐจะมีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ เพื่อพัฒนาให้การบริการไปสู่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ และลดขั้นตอนการดำเนินการ แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ประเมินได้ เนื่องจากเห็นว่าปัญหาการเรียกรับสินบนยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งจากข่าวการทุจริตที่ปรากฏในสื่อ ที่มีข้าราชการ นักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำความผิด ที่ยังไม่มีการตรวจสอบ ดำเนินคดีหรือลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรวดเร็ว และไม่มีการเยียวยาความเสียหาย อีกทั้งนโยบายของรัฐบาลบางนโยบายมีการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุนหรือบริษัทขนาดใหญ่อีกด้วย



ภาพที่ ๔ : แสดงผลคะแนนเปรียบเทียบแต่ละแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๖๓



ภาพที่ ๕ : แสดงคะแนนที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศไทยเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๗

ปัจจัยสำคัญที่จะยกระดับค่าคะแนนการรับรู้การทุจริต CPI ขึ้นนั้น ภาครัฐจะต้องดำเนินการตรวจสอบและไต่สวนผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามกรอบระยะเวลาและตามที่กฎหมายกำหนดด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการตรวจสอบ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในหลายมิติ ผ่านชมรม STRONG จิตพอเพียงต้านทุจริต การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา การพัฒนาการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) การพัฒนาการดำเนินการของศูนย์ป้องปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ช. (Corruption Deterrence Center : CDC) และการเสนอมาตรการ ข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันการทุจริต ตลอดจนการสื่อสารสร้างความเข้าใจในกลุ่มภาคเอกชน กลุ่มนักลงทุนและชาวต่างชาติที่ต้องเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขออนุมัติ อนุญาต การนำเข้า ส่งออก การขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายแดน (AEC) เพื่อประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งการป้องกันความเสี่ยงต่อการทุจริตในเรื่องที่กระทบต่อสาธารณชนในวงกว้าง และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการการดำเนินงาน ในการส่งเสริมการยกระดับคะแนน CPI ของประเทศไทยให้เป็นไปตามเป้าหมายต่อไป

กรอบแนวคิด ทฤษฎี การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

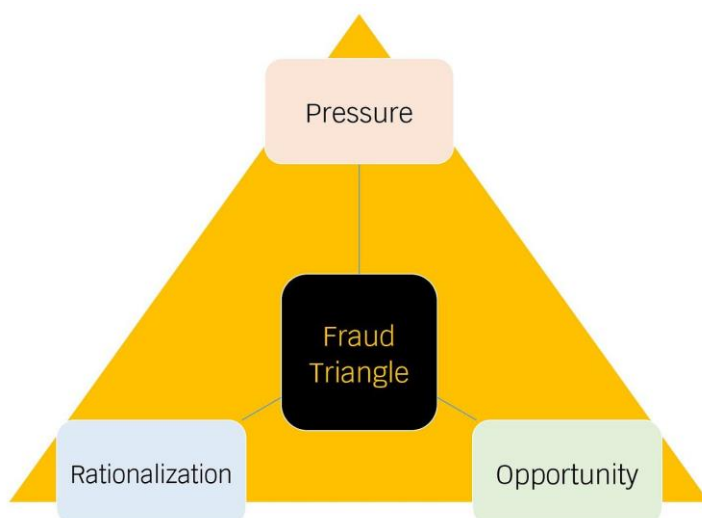
วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริต สามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายใน ที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากร ขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กร เพื่อประเมินว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่เกิดการทุจริตที่ไม่คาดคิด ซึ่งมีโอกาส ที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กร ที่ไม่มีเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริตคือ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบ หรือ แนวทางในการป้องกันข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ให้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กรอบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือ แรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาสซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุมกำกับ การควบคุม ภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือการหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยม การทุจริต (Fraud Triangle) ตามหลักการและทฤษฎี Triangle Fraud ของ Dr. Ronald R. Cressey (๑๙๔๐) ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยาและอาชญาวิทยา ชาวอเมริกัน ได้ให้สมมติฐานไว้ในหนังสือชื่อ Other's People Money



ภาพที่ ๖ : แสดงทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle) ตามหลักการและทฤษฎี Triangle Fraud ของ Dr. Ronald R. Cressey (๑๙๔๐)

นอกจากนี้ยังมีมีทฤษฎี Four-Sided Diamond Fraud ของ David T. Wolfe and Dana R. Hermanson (๒๐๐๔) และทฤษฎี GONE Theory ของ Leonard J. Brook (๒๐๐๔) โดยหลักทฤษฎีทั้งสามได้กล่าวถึงสาเหตุจูงใจของพฤติกรรมผู้กระทำความผิดหรือสิ่งที่จะก่อให้เกิดการทุจริต ตามตารางดังนี้

Triangle Fraud	Four-sided Diamond	Gone Theory
๑. Opportunity	๑. Capability ๒. Opportunity	๑. G-Greed ๒. O-Opportunity
๒. Pressure ๓. Rationalization	๓. Incentive / Motive ๔. Rationalization	๓. N-Need ๔. E-Expectation

คำอธิบายความหมายของคำศัพท์ทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการทุจริต	
Opportunity	โอกาส เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย มีสิ่งล่อตาล่อใจเปิดโอกาสที่จะฉกฉวยผลประโยชน์เนื่องจากความบกพร่องหรือจุดอ่อนของระบบงาน หรือช่องว่างของกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ทำได้
Pressure	ความกดดัน ความกดดัน และแรงกดดันเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขันจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ มีความจำเป็นต้องการเงิน
Incentive / Motive	แรงจูงใจ แรงบันดาลใจ มีสิ่งจูงใจ
Capability	ความสามารถ มีความสามารถที่ทำได้ที่เกิดจากอุปนิสัย ความสามารถเฉพาะตัวของปฏิบัติงาน และลักษณะงานเอื้อประโยชน์ที่จะประพฤตินิชอบและทำการทุจริตได้
Rationalization	มีเหตุผล มีเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าสามารถทำได้ คนอื่นยังสามารถทำได้โดยไม่คิดความผิดมีความสามารถ และโอกาสที่เกิดจากตำแหน่งหน้าที่
Greed	ความโลภ เกิดความละโมภโลภมาก เห็นคนอื่นทำผิดแล้วไม่ได้รับการลงโทษจับไม่ได้จึงหลงผิดอยากทำบ้าง ไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี
Need	ความต้องการอยากได้ ความต้องการหรือความจำเป็นที่ต้องการการเงิน จึงเป็นแรงกดดันให้ทำทุกสิ่งทำได้เพื่อให้ได้เงินมา
Expectation	ความคาดหวัง คาดหวังว่าสิ่งที่ตนกระทำไม่มีผู้อื่นล่วงรู้ และเอาผิดได้ หรือโอกาสที่จะถูกคนพบการกระทำที่ผิด ถูกจับได้และรับการลงโทษน้อยมาก

กรอบแนวคิดและนิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะหลักการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Control) ซึ่งหมายถึง การไม่กระทำและไม่สนับสนุนการทุจริต พร้อมทั้งร่วมมือกันควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตในองค์กร จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่มุ่งสู่การเป็นการเป็นราชการใสสะอาดสามารถสกัดกั้น ลด และปิดโอกาสการทุจริตและประพฤตินิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการตามหลัก

ธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำเนินงานของสวนราชการให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ในฐานะกลไกของฝ่ายบริหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐ ได้ขับเคลื่อนการดำเนินการภายใต้บริบทใหม่ที่เน้นเรื่องการป้องกัน ป้องปรามที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสกัดกั้น ยับยั้งเพื่อไม่ให้เกิดการทุจริตโดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริต คู่มือแนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จึงเป็นเครื่องมือหลักที่สำนักงาน ป.ป.ท. ใช้เพื่อขับเคลื่อนให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อป้องกันสกัดกั้นลด และปิดโอกาสการทุจริต เพื่อยกระดับคาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต Corruption Perceptions Index: CPI) โดยได้จำแนกประเภทการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ ความเสี่ยงการทุจริตที่ด้านการอนุมัติ อนุญาต

ด้านที่ ๒ ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

ด้านที่ ๓ ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบประเมินเชิงคุณภาพการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

- ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Management Systems: CRMS)
- CRMS จะต้องสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาหน่วยงานในเชิงบวกมากกว่าทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรู้สึกกังวล
- ผลการประเมิน CRMS ควรให้แนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนให้กับหน่วยงานไปในตัว
- หน่วยงานราชการที่ได้รับการประเมิน CRMS ได้ประโยชน์จากการประเมิน สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และได้รับประโยชน์ในมุมของการสื่อสารภาพลักษณ์องค์กร โดยเฉพาะการแสดงให้เห็นสังคมและสาธารณชนรับรู้หน่วยงานให้ความสำคัญกับการยับยั้งการทุจริต

นิยามประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ด้านที่ ๑	การอนุมัติอนุญาต	การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตาม พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวกในการให้บริการภาครัฐ
ด้านที่ ๒	การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่	การอำนาจหน้าที่ (Authority) คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง โดยกฎหมาย ระเบียบ ขอบบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหรือประพฤติมิชอบ
ด้านที่ ๓	การใช้จ่ายงบประมาณ	โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ และโครงการที่จ่ายขาดจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายเหตุ :

นิยามประเภทของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	
	<p>๑. หน่วยงานสามารถใช้โครงการที่หน่วยงาน “ได้รับการจัดสรรงบประมาณ รายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไปที่มีการจัดซื้อจัดจ้างมาทำการประเมินความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณได้)</p> <p>๒. ในกรณีที่โครงการเป็นโครงการผูกพันหลายป หน่วยงานต้องคัดเลือกชั้นตอนที่มีประเด็นความเสี่ยงการทุจริตตั้งแต่ระดับปานกลาง สูง สูงมาก มากำหนดมาตรการและดำเนินการได้ภายในงบประมาณนั้น ๆ</p>

นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	
ศัพท์เฉพาะ	คำอธิบาย
สินบน Bribery	<p>สินบน Bribery ISO ๓๗๐๐๑ : ได้ให้ความหมายสินบน หมายถึง การเสนอ การสัญญา การให้การรับ การเรียกรองผลประโยชน์ที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะมิมีมูลค่าเท่าใด (ผลประโยชน์นั้นเป็นได้ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน) ทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ว่าจะเป็นสถานที่ใด ๆ ก็ตาม โดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องของ เพื่อเป็นการโน้มน้าว หรือตอบแทนเพื่อให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่ของบุคคลนั้น (ตามความหมายของ ISO ๓๗๐๐๑ “offering, promising, giving, accepting or soliciting of an undue advantage of any value (which could be financial or non-financial), directly or indirectly, and irrespective of location(s), in violation of applicable law, as an inducement or reward for a person acting or refraining from acting in relation to the performance of that person’s duties. (ที่มา : Bureau Veritas Certification Services The Implementation of ISO ๓๗๐๐๑ with Gift Giving and Receiving)</p>
ของขวัญ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕)	<p>เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่กันเพื่ออภัยยศยศไมตรีให้เป็นรางวัลให้โดยเสนาหา ให้เพื่อการสงเคราะห์หรือให้เป็นสินน้ำใจ และให้หมายความรวมถึงประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ เช่น การให้สิทธิพิเศษซึ่งมิใช่เป็นสิทธิที่จัดไว้สำหรับบุคคลทั่วไปในการได้รับการลดราคาทรัพย์สินหรือการได้รับบริการหรือการรับการฝึกอบรม หรือการรับความบันเทิง ตลอดจนการออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือท่องเที่ยว ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียว และไม่อาจจะให้เป็นบัตร ตั๋ว หรือหลักฐานอื่นใด การชำระเงินไหล่งหนา หรือการคืนเงินหรือสิ่งของให้ในภายหลัง</p>
การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา	<p>มาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓ ให้นิยาม “การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา” หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือ บุคคลที่ให้แก่กันโอกาสต่าง ๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรม หรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกัน</p>

นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	
ศัพท์เฉพาะ	คำอธิบาย
ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เป็นขั้นตอนในการค้นหาว่ามีรูปแบบ หรือเหตุการณ์ที่อาจจะความเสี่ยงการทุจริตในอนาคต
โอกาส (Likelihood)	โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
ผลกระทบ (Impact)	ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน
ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score)	คะแนนรวมที่แสดงให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ที่เป็นผลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact)
ผู้รับผิดชอบความเสี่ยงการทุจริต (Risk Owner)	ผู้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบ กระบวนการหรือโครงการ

แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริต สามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหา หรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่าง ๆ ภายในองค์กร ที่อาจเป็นช่องโหว่ให้เกิดการทุจริต และเป็นการมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริตในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรจำเป็นต้องทำ เพราะหากองค์กรได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นในองค์กรในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีโอกาสเกิดการทุจริต หรือหากมีโอกาสที่จะเกิดการทุจริต องค์กรก็จะสามารถบริหารจัดการ และหามาตรการมาป้องกันได้หรือหากเกิดความเสียหายก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่ได้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑) ความมุ่งมั่นของผู้นาองค์กร ในการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตขององค์กรที่ยอมรับว่าความเสี่ยงการทุจริตมีอยู่จริง หากมีประเด็นการทุจริตต้องยกระดับเป็นบทเรียนเพื่อเรียนรู้และหาแนวทางการบริหารจัดการป้องกันการเกิดซ้ำ กฎเกณฑ์สำคัญที่ช่วยผลักดันให้องค์กรเติบโตไม่ไขว่ความสามารถในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงการทุจริต แต่คือการที่ผู้นาองค์กรต้องทำให้เรื่องของการบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นนโยบายและแนวทางที่ทุกส่วนจะต้องนำไปปฏิบัติ

๒) ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงการทุจริตในทิศทางเดียวกันของคนในองค์กร

๓) กำหนดกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างทั่วถึงทั้งองค์กรและกระทำการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีตัวแทนผู้เกี่ยวข้องของการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริตต้องมีความเที่ยงธรรมด้วยการมองจากบุคคลภายนอกมองไปที่กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน (Outside in) และอาจให้มีผู้แทน

จากภายนอก เช่น ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้มีมุมมองที่รอบด้าน

๔) มีการเปิดเผยแผนและผลของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในเว็บไซต์ของหน่วยงานและมีการสื่อสารภายในหน่วยงาน ติดตามประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิผลของแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรูปแบบความเสี่ยงการทุจริตอาจมีการเปลี่ยนแปลง มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้เพียงพอหรือไม่ และมาตรการที่กำหนดไว้ใช้ได้จริงหรือใช้ไม่ได้จริง แต่ไม่ได้ผลและสร้างความตระหนัก (Awareness) เรื่องความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร

แนวทางการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ตรงจุดที่สุด องค์กรระดับนานาชาติในหลายประเทศ ต่างตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดเรื่องการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ และได้พยายามร่วมกันผลักดันแนวคิดของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐถือเป็นเครื่องมือสำคัญในเพิ่มประสิทธิภาพของความโปร่งใสในการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบและความโปร่งใสของภาครัฐที่มีต่อผู้ใช้บริการทุกภาคส่วน โดยประชาชนสามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงที โดยประชาชนสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการบริการของภาครัฐ ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการ ทำให้ประชาชนไว้วางใจและเชื่อถือมากขึ้น อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจของภาครัฐ ซึ่งจะลดโอกาสในการเกิดคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย และจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศและเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป

องค์การสหประชาชาติ (๒๐๑๖) ได้นิยามข้อมูลเปิดของภาครัฐว่า “ข้อมูลของรัฐบาลที่ถูกเปิดเผยผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ต่อ หรือแจกจ่ายได้โดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ”

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD) (๒๐๑๗) ได้กำหนดนิยามของ “รัฐบาลเปิด” ว่าเป็น “วัฒนธรรมการกำกับดูแลที่ส่งเสริมหลักการของความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ในอันที่จะสนับสนุนประชาธิปไตยและการเติบโตโดยรวม”

ขณะที่ World Wide Web Foundation (๒๐๑๕) ได้กำหนดคุณลักษณะของข้อมูลเปิดไว้ ๕ ประการ คือ ๑) สามารถเข้าถึงได้ผ่านช่องทางออนไลน์ (Available Online) เพื่อเข้าถึงผู้ใช้งานจำนวนมากและหลากหลาย ๒) ทุกคนได้รับอนุญาตให้นำข้อมูลนั้นไปใช้และใช้ซ้ำได้ (Open-licensed) ๓) ประมวลผลด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ (Machine-readable) เพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) รวบรวมข้อมูลที่กระจัดกระจายให้อยู่ในชุดข้อมูล (Dataset) เดียวกันและสามารถนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ได้ง่าย (Available in bulk) ๕) ไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free of charge) เพื่อให้ประชาชนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างไรสามารถเข้าถึงได้โดยเสมอภาคกัน

โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST) โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ ได้กำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้าง ตั้งแต่กระบวนการจัดทำและนำเสนอโครงการ การเตรียมความพร้อมของโครงการ การจัดซื้อจัดจ้างช่วงการดำเนินโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการ โดยมีรายละเอียดข้อมูลที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะทั้งข้อมูลเชิงรุก และข้อมูลเชิงรับ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำนวนบริษัทที่เข้าร่วมประกวดราคามูลค่าของสัญญา ขอบเขตงานตามสัญญา การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสัญญา การเปลี่ยนแปลงขอบเขตสัญญาเหตุผลการเปลี่ยนแปลง การตรวจสอบและการประเมินผลโครงการ การจัดการขอร้องเรียน เป็นต้น

กรอบตามหลักมาตรฐาน Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) และ ISO ๓๗๐๐๑:๒๐๑๖

COSO ๒๐๑๓

กรอบตามหลักของการควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐาน ที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ โดยที่ผ่านมามีการออกแนวทางด้านการควบคุมภายในเพิ่มเติมอีก ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๖ เป็นแนวทางด้านการทำรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report – Guidance for Small Public Companies ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๙ เป็นแนวทางด้านการกำกับติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control ครั้งที่ ๓ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ เป็นแนวทางเพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control – Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิมของปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ที่กำหนดให้มีการควบคุมภายใน แต่เพิ่มเติมในส่วนอื่น ๆ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่อง ในภาพรวมของการกำกับการดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายในจึงถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของกิจการในการป้องกันเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริตภายในกิจการ

มาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้



ภาพที่ ๗ : แสดงมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

- หลักการที่ ๑ - องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม
- หลักการที่ ๒ - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล
- หลักการที่ ๓ - คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน
- หลักการที่ ๔ - องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน
- หลักการที่ ๕ - องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

- หลักการที่ ๖ - กำหนดเป้าหมายชัดเจน
- หลักการที่ ๗ - ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม
- หลักการที่ ๘ - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต
- หลักการที่ ๙ - ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

- หลักการที่ ๑๐ - ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- หลักการที่ ๑๑ - พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม
- หลักการที่ ๑๒ - ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

- หลักการที่ ๑๓ - องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ
- หลักการที่ ๑๔ - มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้
- หลักการที่ ๑๕ - มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

- หลักการที่ ๑๖ - ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน
- หลักการที่ ๑๗ - ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและเหมาะสม

ทั้งนี้ องค์ประกอบการควบคุมภายในแต่ละองค์ประกอบและหลักการจะต้อง Present & Function (มีอยู่จริง และนำไปปฏิบัติได้) อีกทั้งทำงานอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน จึงจะทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ

กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

๑. Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก
๒. Detective : เผื่อระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร
๓. Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่น่าไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนที่พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริตเข้ามาได้อีก

๔. **Forecasting** : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้า ในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต (Unknown Factor)

กรอบตาม COSO ๒๐๑๗ (COSO ERM ๒๐๑๗)

COSO ๒๐๑๗ Enterprise Risk Management integrating with Strategy and Performance มุ่งชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงการทำงานของกลไกการบริหารความเสี่ยงองค์กรเข้ากับกลยุทธ์ และการดำเนินงานขององค์กร ความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเป็นกลไกในการผลักดันให้องค์กรบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้าง มูลค่าเพิ่ม (Value Enhancement) ให้กับองค์กร

๑. องค์ประกอบของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กร มี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้



ภาพที่ ๘ : แสดงมาตรฐาน COSO ๒๐๑๗

๑) **Governance and Culture** (การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร) ประกอบด้วย บทบาทของคณะกรรมการ โครงสร้างการดำเนินงานตามเป้าหมายกลยุทธ์ การกำหนดวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ การยึดมั่นต่อค่านิยมองค์กร และการสร้างความเข้มแข็งด้านทุนมนุษย์

๒) **Strategy & Objective Setting** (กลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร) ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทของธุรกิจ การกำหนดระดับความสามารถในการรับความเสี่ยง การประเมินทางเลือกของกลยุทธ์จัดการความเสี่ยงองค์กร และการวางเป้าประสงค์ทางธุรกิจภายใต้ความเสี่ยง

๓) **Performance** (เป้าหมายผลการดำเนินงาน) ประกอบด้วย การระบุความเสี่ยงการประเมินระดับความรุนแรง การจัดลำดับความเสี่ยง การตอบสนองความเสี่ยง และการพิจารณาภาพรวมของความเสี่ยงองค์กรทั้งหมด

๔) **Review & Revision** (การทบทวนและปรับปรุง) ประกอบด้วย การประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการบริหารความเสี่ยง การทบทวนความสามารถในการจัดการและระดับความเสี่ยง และการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงองค์กร

๕) Information, Communication & Reporting (สารสนเทศ การสื่อสาร และการรายงาน) ประกอบด้วย การใช้สารสนเทศสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง การใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ สนับสนุนการบริหารความเสี่ยง และการรายงานความสำเร็จการดำเนินการ รวมทั้งวัฒนธรรมความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ COSO พยายามมุ่งเน้นนำเสนอในการปรับปรุงนี้ คือการแสดงให้เห็นว่าการบริหารความเสี่ยงองค์กรนั้น เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสร้างคุณค่าผ่านกลยุทธ์และตัวแบบธุรกิจขององค์กรอย่างแท้จริง “Good risk management and internal control are necessary for long term success of all organizations.” – COSO (บทความจาก TRIS Academy Club Issue ๔ January ๒๐๑๘, "Organizational Excellence" โดย ดร.สุรเดช จงวรรณศิริ ผู้อำนวยการ สถาบันวิทยาการจัดการ ทริส คอร์ปอเรชั่น)

๒. การบริหารความเสี่ยงขององค์กร หรือ ERM

การบริหารความเสี่ยงขององค์กร หรือ ERM นั้นเป็นแนวคิดในการบริหารความเสี่ยงแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบเดิมหลายประการที่สำคัญ ดังนี้

แบบเดิม	ERM
ทำแยกเป็นส่วน ๆ หรือฝ่าย ๆ	ทำแบบบูรณาการทั่วทั้งองค์กร
บริหารแบบตั้งรับ (เกิดปัญหาแล้วแก้ไข)	บริหารแบบเชิงรุก (ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น)
ทำเป็นครั้งคราวหรือเฉพาะกิจ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
มุ่งเน้นด้านลบเพื่อลดความเสียหาย	มุ่งเน้นด้านบวกด้วยโดยแสวงหาโอกาสที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กร ควบคู่กับด้านลบ

๓. ISO ๓๗๐๐๑:๒๐๑๖ Anti-bribery Management Systems : ABMS

ISO ๓๗๐๐๑ มาตรฐานระบบการจัดการต่อต้านการติดสินบน (anti-bribery management systems) ซึ่งองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO International Standardized Organization) ประกาศเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ครอบคลุมตั้งแต่การจัดตั้งระบบ กระบวนการดำเนินการ การธำรงรักษา และการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการการติดสินบน ต้องมีการดำเนินการด้วยมาตรการอย่างเป็นระบบที่สมเหตุสมผล เหมาะสม เพียงพอเพื่อป้องกันการติดสินบน ที่ครอบคลุมโครงสร้าง STRUCTURE OF ISO ๓๗๐๐๑ STANDARD ประกอบด้วย

- ๑) Scope ขอบเขต
- ๒) Normative references การอ้างอิงตามกฎเกณฑ์
- ๓) Term and Definitions ข้อกำหนดและคำจำกัดความ
- ๔) Context of the organization บริบทขององค์กร
- ๕) Leadership ความเป็นผู้นำ
- ๖) Planning การวางแผน
- ๗) Support การสนับสนุน
- ๘) Operation การทำงาน
- ๙) Performance Evaluation การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- ๑๐) Improvement การปรับปรุง

แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพ “ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Management Systems: CRMS) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งเป็นระบบที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้พัฒนาขึ้น สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต โดยได้ประยุกต์ใช้แนวความคิดการบริหารจัดการความเสี่ยงตามหลักสากล ซึ่งประกอบด้วย แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงตาม แนวของ Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) ซึ่งประกอบด้วย COSO ๒๐๑๓ internal Control , COSO ๒๐๑๗ Enterprise Risk Management integrating with Strategy and Performance และ ISO ๓๗๐๐๑:๒๐๑๖ Anti-bribery Management Systems และระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Management Systems: CRMS) ยังมุ่งให้มีการดำเนินการ ตามแนวทางของวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง) เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวทางการประเมินเชิงคุณภาพระบบการจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การจัดทำเกณฑ์การประเมินเชิงคุณภาพระบบการจัดการความเสี่ยงการทุจริต ได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการทุจริตมาเป็นกรอบในการจัดทำเกณฑ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

หลักการที่สำคัญ (Key Principle) ของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประกอบด้วย ๕ หลักการ ดังนี้

หลักการที่ ๑ เน้นความเสี่ยงการทุจริตหลัก : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะประเมินเฉพาะความเสี่ยงการทุจริตที่เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน

หลักการที่ ๒ การคาดการณ์ในอนาคต : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นการคาดการณ์ในอนาคต ไม่ใช่เป็นการประเมินสิ่งที่เป็นปัญหาในปัจจุบัน

หลักการที่ ๓ ใช้ดุลพินิจอย่างสมเหตุสมผล : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นการใช้ดุลพินิจของผู้ประเมิน ดังนั้น ในการใช้ดุลพินิจควรมีหลักการ มีเหตุผล นำเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม

หลักการที่ ๔ เข้าใจปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริต : ผู้ประเมินต้องมีความเข้าใจกระบวนการงาน/โครงการ/งาน ที่จะทำการประเมินความเสี่ยง (End To End Process) ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้เรื่องความเสี่ยงการทุจริต รวมถึงโอกาสการเกิดความเสี่ยงและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการจัดการความเสี่ยง

หลักการที่ ๕ เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ทฤษฎีการเกิดการทุจริต

๑. ทฤษฎีของ Donald R. Cressey ได้เสนอทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle Theory) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ความกดดัน (Pressure) เป็นสิ่งเร้า สิ่งกระตุ้นที่ผลักดันให้เกิดการทุจริต โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกได้ ๒) โอกาส (Opportunity) เป็นเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือช่องว่างในกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการกระทำการทุจริต เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ไม่ชัดเจน หนึ่งคนทำงานหลายหน้าที่ส่งผลให้ไม่มีการตรวจสอบการทำงาน ถือเป็นช่องทางที่เอื้อให้แก่คนที่มองเห็นช่องว่างนี้ในการฉวยโอกาสกระทำการทุจริต และ ๓) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) เป็นการหาเหตุผลการทุจริตให้แก่ตนเองว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ใช่เรื่องที่ไม่ดี สามารถทำการทุจริตได้ เนื่องจากมีตัวอย่างการทุจริตในองค์กรให้เห็นเป็นตัวอย่ง (Mohotige, G. et al., ๒๐๑๘)

๒. ทฤษฎีของ Robert Klitgaard ศาสตราจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย Claremont Graduate University ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในรูปแบบของสมการ เรียกว่า “สมการคอร์รัปชัน” ซึ่งสามารถแปลเป็นสมการได้ดังนี้

การทุจริต = การผูกขาด + ดุลพินิจ - กลไกความรับผิดชอบ

Corruption = Monopoly + Discretion - Accountability

จากสมการดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าปัญหาทุจริตคอร์รัปชันจะเพิ่มขึ้น หากระบบเศรษฐกิจมีการผูกขาดกับการใช้ดุลพินิจสูงเกินไป ในทางตรงกันข้ามหากกลไกความรับผิดชอบมากขึ้นโอกาสที่คอร์รัปชันจะลดลงก็จะมีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ กลไกความรับผิดชอบ (Accountability) จึงมีความสำคัญมากในการป้องกันการทุจริต เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาผลของการผูกขาด (Monopoly) และอำนาจในการตัดสินใจ (Discretion) ไม่ให้มีมากจนทำให้เกิดการทุจริต (Budiaty, ๒๐๒๐) ดังนั้น สมการคอร์รัปชันจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการลดอำนาจผูกขาด ลดการใช้ดุลพินิจ แต่ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มความรับผิดชอบและความโปร่งใสการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตด้วยปัจจัยที่เป็นสาเหตุการทุจริตทั้ง ๓ ด้าน ซึ่งสมการการทุจริตดังกล่าวแสดงถึงสาเหตุการทุจริตที่เกิดจากอำนาจผูกขาด (Monopoly) ที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจ (Incentive) ซึ่งเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมจากการได้อำนาจอิทธิพลหรือตำแหน่งหน้าที่ราชการในการดำเนินงาน ประกอบกับองค์ประกอบด้านดุลพินิจ (Discretion) ที่สัมพันธ์กับตัวผู้กระทำการทุจริตด้านทัศนคติและเหตุผล (Attitude/ Rationalization) จากความโลภ และขาดคุณธรรมจริยธรรม และองค์ประกอบด้านการขาดความรับผิดชอบ (Accountability) ที่เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกอันเกิดจากความอ่อนแอของระบบการบริหารที่ขาดระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งสัมพันธ์กับสาเหตุด้านโอกาส (Opportunity) ในการกระทำการทุจริต (ชื่นกมล มีศิลป์, ๒๕๖๐)

๓. ประเภทของการทุจริต Myint (๒๐๐๐).ให้ความหมายการทุจริตว่า หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวทั้งที่กระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับบุคคลอื่น เช่น การยกยอก การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การเลือกที่รักมักที่ชัง เป็นต้น และที่เกี่ยวกับสองฝ่ายซึ่งมีผู้ให้และผู้รับ เช่น การเร่งความเร็วในการออกใบอนุญาตและการอนุญาตให้ดำเนินกิจการที่ถูกกฎหมายอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเรียกว่าเงินจาระบี (Grease Money) ที่สามารถเปลี่ยนวงล้อของระบบราชการให้ราบรื่นและรวดเร็วขึ้น โดยจากความหมายของการทุจริตดังกล่าว จึงสามารถแบ่งประเภทการทุจริตออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) ประเภทตัวผู้ทุจริตทำการทุจริตโดยลำพัง ได้แก่ การฉ้อโกง การยักยอกทรัพย์สิน

๒) ประเภทการทุจริตสองฝ่ายที่มีผู้ให้และผู้รับ ได้แก่ การได้สัญญาจากรัฐ การได้รับจัดสรรผลประโยชน์ทางการเงิน เช่น เงินอุดหนุน การขอใบอนุญาตกระทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การได้ลดค่าธรรมเนียม การลดระยะเวลา การหลีกเลี่ยงกฎหมาย เนื่องจากระเบียบข้อบังคับมีความซับซ้อนและเป็นภาระมาก จึงเหลือวิธีเดียวที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ สำเร็จ คือการจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งต่าง ๆ

๔. มาตรฐาน ISO ๓๗๐๐๑ : Anti-Bribery Management Systems พัฒนาขึ้นโดยองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization, ISO) มาตรฐาน ISO ๓๗๐๐๑ เป็นระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ถูกออกแบบมาเพื่อยกระดับให้องค์กรสามารถสร้างระบบการจัดการ และปรับปรุงแผนการปฏิบัติตามการต่อต้านการให้และรับสินบนได้ตลอดจนกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่องค์กรต้องดำเนินการ ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในการต่อต้านการติดสินบนที่เป็นที่ยอมรับทั่วโลก โดยนำระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน ISO ๓๗๐๐๑ : ๒๐๑๖ มาประยุกต์ใช้ ๗ ด้านดังนี้

- ๑) ด้านบริบทองค์กร
- ๒) ด้านความเป็นผู้นำการป้องกันการติดสินบน
- ๓) ด้านการวางแผนการป้องกันการติดสินบน
- ๔) ด้านการสนับสนุนทรัพยากรการป้องกันการติดสินบน
- ๕) ด้านการดำเนินงานการป้องกันการติดสินบน
- ๖) ด้านการประเมินสมรรถนะการป้องกันการติดสินบน
- ๗) ด้านการปรับปรุงและประเมินการปฏิบัติตามคู่มือการป้องกันการติดสินบน

(สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, ๒๕๖๓)

นิยามหรือความหมายที่เกี่ยวข้อง

ความเสี่ยงการทุจริต

หมายถึง เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในการกระทำการทุจริต (Corruption Risk) จากการพิจารณาอนุมัติอนุญาตและการให้บริการประชาชน การให้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ การใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ และการบริหารงบประมาณ ทั้งนี้ จะไม่รวมความเสี่ยงการทุจริตจากการยักยอกเงินหรือทรัพย์สิน การเงิน การบัญชีที่เป็นเท็จ (Fraud Risk) ซึ่งมักเกิดจากการกระทำของบุคคลเพียงลำพัง เนื่องจากระบบการควบคุมภายในอ่อนแอ

สินบน (Bribery)

หมายถึง การเสนอ การสัญญา การให้ การรับ การเรียกร้อยผลประโยชน์ที่ไม่สมควร ไม่ว่าจะมิมูลค่าเท่าใด (ผลประโยชน์นั้นเป็นได้ทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน) ทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ว่าจะเป็นสถานที่ใด ๆ ก็ตาม โดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการโน้มน้าวหรือตอบแทนให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่ของบุคคลนั้น ดังนั้น การให้หรือรับของขวัญ รวมถึงผลประโยชน์อื่นใด เช่น การจัดเลี้ยง การอุปการะ ค่าเดินทาง และที่พัก อาจถูกพิจารณาว่าเป็นสินบนได้

รูปแบบของสินบน หมายถึง ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

๑. สินบน (Bribery) : ทริพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒. ค่าอำนวยความสะดวก : ค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการ หรือเป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

๓. ค่ารับรองและของขวัญ : ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึง ค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

๔. สินน้ำใจ : ความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรี การดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

๕. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ : ค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงิน รวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสด และสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

นิยามประเภทของความเสียหายการทุจริต

ประเภทของความเสียหายการทุจริต (Types of corruption risks) ในการประเมินเชิงคุณภาพ “ระบบการบริหารจัดการความเสียหายการทุจริต” (Corruption Risk Management Systems: CRMS) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ดังนี้

การอนุมัติ อนุญาต

การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือตามระเบียบ/ข้อบังคับของหน่วยงาน เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ บริบทองค์กร โดยการวิเคราะห์บทบาทภารกิจหน้าที่ของกระบวนการที่หน่วยงานจะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต นั้น มีการศึกษาทบทวนสถิติข้อมูลต่าง ๆ ของการให้บริการประชาชน โดยจะต้องเขียนขั้นตอนการทำงานในรูปแบบ Flow Chart ที่แสดงระยะเวลาและจำนวนครั้งในการให้บริการประชาชน หลังจากนั้นจะต้องมีการทบทวนเรื่องร้องเรียนการทุจริตเกี่ยวกับกระบวนการนี้ว่า ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาเคยมีเรื่องร้องเรียนการทุจริตเกี่ยวกับกระบวนการนี้ หรือมีการลัดคิวในการให้บริการ หรือมีการจ่ายเงินเพื่อเร่งให้การทำงานรวดเร็วขึ้นหรือไม่อย่างไร แต่หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่เคยมีเรื่องร้องเรียนการทุจริต หรือประเด็นในเรื่องที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยงานอาจต้องจัดการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นบุคคลภายนอก เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการให้บริการดังกล่าว และนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมมาจัดทำเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต อันประกอบไปด้วย โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการให้บริการ

ภายหลังการประเมินความเสี่ยงเรื่องของการอำนวยความสะดวกหรือการให้บริการประชาชนแล้ว จึงดำเนินการจัดทำแผนการวิเคราะห์ความเสี่ยงและนำเสนอผ่านผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กร หากผู้บริหารเห็นชอบและลงนามรับรองแผนดังกล่าวแล้ว ต้องนำเข้าสู่การประชุมระดับบริหารขององค์กรให้เกิดการรับทราบโดยทั่วกัน แล้วจึงนำแผนนี้ไปเผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบต่อไป และเมื่อแผนบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานได้มีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์แล้ว จะต้องมีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนดังกล่าวจะต้องมีมาตรการดำเนินการที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงาน

หากหน่วยงานนำเสนอผลการประเมินที่มีความเสี่ยงต่ำในทุกขั้นตอน จำเป็นจะต้องแสดงเหตุผลว่า ความเสี่ยงต่ำดังกล่าวเกิดจากมาตรการใดของหน่วยงาน โดยหน่วยงานจะต้องนำเสนอมาตรการในการป้องกันหรือควบคุมความเสี่ยง ได้แก่ แนวทางหรือวิธีการที่จะลดโอกาสความเสี่ยงในภารกิจการให้บริการต่าง ๆ หลังจากได้มาตรการเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาจัดทำสรุปเป็นแผนโดยจะต้องผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสูงสุดขององค์กร และจะต้องมีการนำเข้าสู่การประชุมระดับบริหารขององค์กร เพื่อสื่อสารให้บุคลากรในองค์กรได้รับรู้ รับทราบหลังจากมีแผนเรียบร้อยแล้ว

หลังจากที่หน่วยงานมีแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตแล้ว จะต้องมีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติภายในองค์กร และจะต้องมีการรายงานมาตรการหรือความคืบหน้าในการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนใด ซึ่งผลการดำเนินการจะต้องมีการรายงานต่อผู้บริหารสูงสุด และจะต้องนำเข้าสู่การนำเสนอในที่ประชุมของหน่วยงาน พร้อมทั้งทำการเปิดเผยในเว็บไซต์ของหน่วยงานด้วย

การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการใช้อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งโดยกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์บริบทองค์กรว่ามีอำนาจหน้าที่อย่างไร โดยนำเสนอสถิติของการร้องเรียนการทุจริตในรอบปีที่ผ่านมา หลังจากนั้นจึงเลือกภารกิจที่จะทำการประเมินความเสี่ยง นำไปสู่การจัดทำแผนโดยมีการจัดทำเกณฑ์หลัก คือ แผนบริหารความเสี่ยงในการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ หลังจากนั้นจึงจัดทำเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง หากหน่วยงานมีความเสี่ยงต่ำจะต้องนำเสนอมาตรการดำเนินการที่เชื่อมโยงหรือเป็นผลมาจากการประเมินความเสี่ยง (ต้องไม่ใช่เรื่องของการสร้างความรู้ความเข้าใจหรือฝึกอบรมจิตสำนึก หรือการประกาศเจตนารมณ์ต่าง ๆ) การประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นภาพรวมขององค์กร โดยมุ่งเป้าถึงเรื่องของโอกาสที่จะมีการรับสินบนในทุกกระบวนการ ซึ่งอ้างอิงมาจากมาตรฐาน ISO ๓๗๐๐๑ ในเรื่องของ การต่อต้านการติดสินบนที่เชื่อมโยงกับดัชนีการรับรู้การทุจริต หรือ CPI และเมื่อดำเนินการประเมินเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำมาพิจารณาว่ามีความเสี่ยงตั้งแต่ระดับปานกลาง ระดับสูง ระดับสูงมาก หรือไม่ ในประเด็นใด เพื่อจะนำไปสู่การจัดทำมาตรการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตต่อไป

การใช้จ่ายงบประมาณ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นเรื่องของการดำเนินการโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณ และโครงการที่

จ่ายขาดจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ โดยหน่วยงานจะต้องชี้แจงว่ากระบวนการหรือโครงการนี้ดำเนินการมาจากงบประมาณใด เป็นโครงการจัดซื้อจัดจ้าง หรือโครงการที่มีทั้งการจัดซื้อจัดจ้างและดำเนินการโดยหน่วยงานเอง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณ เริ่มต้นจากการวิเคราะห์บริบทองค์กรแล้วจึงวิเคราะห์ว่าในรอบปีที่ผ่านมาเคยถูกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทักท้วงเรื่องเกี่ยวกับกรณีการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือไม่ หรือหน่วยงานถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือไม่ โดยหน่วยงานต้องทบทวนประเด็นดังกล่าวหรืออาจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้น โดยพิจารณาเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนว่าโครงการของหน่วยงานมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร แล้วจึงวิเคราะห์แต่ละขั้นตอนว่าอาจจะมีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตในขั้นตอนใดบ้าง ซึ่งทุกกระบวนการจะต้องมีการประเมินความเสี่ยงที่มุ่งไปสู่การมีโอกาสในการทุจริตตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการในทุกขั้นตอนที่ดำเนินการตามกระบวนการตามโครงการที่เลือกมาทำการประเมินความเสี่ยง หลังจากนั้นจะนำมาสู่การจัดทำแผน และเมื่อทำแผนเสร็จเรียบร้อยแล้วจะเป็นการรายงานผลการดำเนินการตามแผน โดยต้องมีการจัดทำรายงานต่อการประชุมระดับบริหารขององค์กรเพื่อเป็นการสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรรับรู้โดยทั่วกัน

แนวทางการขับเคลื่อน และวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กลไกในการขับเคลื่อนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ



แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ

กลุ่มเป้าหมายและการขับเคลื่อน

กลุ่มเป้าหมายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ รวมจำนวน ๔๒๕ หน่วยงาน ได้แก่

หน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)
๑) หน่วยงานระดับกรม/เทียบเท่า	๑๖๕
๒) รัฐวิสาหกิจ	๕๕
๓) องค์การมหาชน	๕๘
๔) หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ	๑๙

หน่วยงาน	จำนวน (หน่วยงาน)
๕) จังหวัด	๗๖
๖) องค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตใน กทม. ๕๐ เขตและเมืองพัทยา)	๕๒

กลไกการขับเคลื่อนโดยให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) กระทรวง ขับเคลื่อนหน่วยงานระดับกรม/เทียบเท่า รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน ภายใต้สังกัด/กำกับ ในส่วนของ ศปท. กระทรวงมหาดไทย ให้รวมจังหวัด กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสำนักงานเขตใน กทม. ๕๐ เขต และเมืองพัทยาด้วย

แนวทางการดำเนินการ

สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงการทุจริตใน ๓ ด้าน

- ๑) ด้านการพิจารณาอนุมัติอนุญาตของทางราชการ
- ๒) ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
- ๓) ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

โดยหน่วยงานจะต้องทำการคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการมาทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตส่งสำนักงาน ป.ป.ท. เพียง ๑ กระบวนการ หรือโครงการเท่านั้น ทั้งนี้ หน่วยงานสามารถเปลี่ยนการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นด้านอื่นได้ หากหน่วยงานพิจารณาแล้วเห็นว่าอาจมีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตมากกว่าด้านที่สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนด

หน่วยงานที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณ ให้ประเมินความเสี่ยงการทุจริตโครงการจัดซื้อจัดจ้างงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๘ ที่มีวงเงินสูงสุด จำนวน ๑ โครงการ หรือประเมินความเสี่ยงการทุจริตของโครงการที่มีงบประมาณรองลงมาก็ได้ หากเห็นว่าโครงการดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตมากกว่าโครงการที่มีวงเงินงบประมาณสูงสุด

หน่วยงานที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตด้านที่ ๓ สามารถใช้โครงการที่หน่วยงาน “ได้รับการจัดสรรงบประมาณ รายการในงบลงทุนวงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไปที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” มาทำการประเมินความเสี่ยงด้านที่ ๓ การใช้จ่ายงบประมาณได้

หน่วยงานต้องกำหนดมาตรการบริหารจัดการจัดการความเสี่ยงในทุกระดับของความเสี่ยง และมาตรการที่กำหนดมาจะต้องเป็นมาตรการที่ดำเนินการได้ภายในปีงบประมาณนั้น ๆ

วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีขั้นตอนหลัก ๕ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต
- ๒) การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- ๓) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- ๔) การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
- ๕) การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยงานจะต้องค้นหากระบวนการงานซึ่งเป็นภารกิจงานหลักของหน่วยงานที่มีความเสี่ยงการทุจริต การค้นหาความเสี่ยงการทุจริตอาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้ว (Known Factor) และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด (Unknown Factor) ในขั้นตอนนี้เป็นการตั้งสมมุติฐาน หรือเป็นการพยากรณ์ล่วงหน้าที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มเติม (Scenario) เป็นการมองข้อมูลไปข้างหน้า (Forward looking information) โดยไม่คำนึงว่าหน่วยงานมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตนั้น อยู่แล้วหรือไม่ โดยการมองความเสี่ยงการทุจริตด้วยข้อมูลที่เลวร้ายที่สุด (Worst Case) หลักการที่สำคัญ ต้องไม่เอาปัญหาหรือข้อจำกัดจากการบริหารงานในปัจจุบัน เช่น ทรัพยากร คน พาหนะ ระบบเทคโนโลยี ไม่มีหรือไม่พอบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีจิตสำนึก ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่การดำเนินงานอาจไม่บรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนหลังจากที่หน่วยงานตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการงานใดมาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงาน หลังจากนั้นให้หน่วยงานนำกระบวนการงานนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานในกระบวนการงานนั้น และทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตให้อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติกรรมการทุจริตในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานของกระบวนการงานหรือโครงการที่ทำการประเมินให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุดว่า ใครทำอะไร อย่างไร เพื่ออะไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร โดยผู้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบกระบวนการงานหรือโครงการ (Risk Owners) และตัวแทนของหน่วยงานอาจมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกด้วยก็ได้ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต Risk Owners ส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือนในความบกพร่องของตนเอง ผู้ประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงไม่ใช่ Risk Owners เท่านั้น

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยงานต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการงานหรือโครงการที่ทำการประเมิน ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือด้านโอกาส (Likelihood) และด้านผลกระทบ (Impact) และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย รายละเอียด ดังนี้

- โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

- ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางด้านการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงินในคู่มือนี้เป็นเพียงตัวอย่างในการกำหนดเกณฑ์ โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ทั้งนี้หน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามความเหมาะสมของกระบวนการงานหรือโครงการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากหน่วยงานระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแล้วหลังจากนั้น หน่วยงานต้องให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตโดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) จะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ ตามเกณฑ์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ โดยตารางการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริต และระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุม หรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริต โดยความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในโซนสีแดง (Red Zone) จะถูกเลือกมาทำ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต เป็นลำดับแรก ส่วนลำดับความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีส้ม สีเหลือง จะถูกเลือก ในลำดับต่อมา มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ หน่วยงานควรทำการคัดเลือก วิธีที่ดีที่สุด และประเมินความคุ้มค่าและเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของ กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินของหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Key Controls in place) มาทำการ ประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด ดี พอใช้ หรืออ่อน เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการ ทุจริตเพิ่มเติม (Further Actions to be Taken) โดยมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตควรเชื่อมโยงให้มีความ สอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ และต้องมีการติดตามเพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรม ตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้เพื่อเป็นการยืนยันผลว่ามาตรการควบคุมความเสี่ยงการ ทุจริตมีประสิทธิภาพพบน้อยเพียงใด หรืออาจต้องเพิ่มเติมหรือปรับแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตใหม่ ตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act)

ระดับ	คำอธิบายการประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริตที่หน่วยงานมีในปัจจุบัน
ดี	การควบคุมมีความเข้มแข็งและดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ใน ระดับที่สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาดประสิทธิภาพถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจากความเสียหายอย่างมี นัยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุมไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้เนื่องจากมีความหละหลวมและไม่มีประสิทธิผล การ ควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

แนวทางการจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

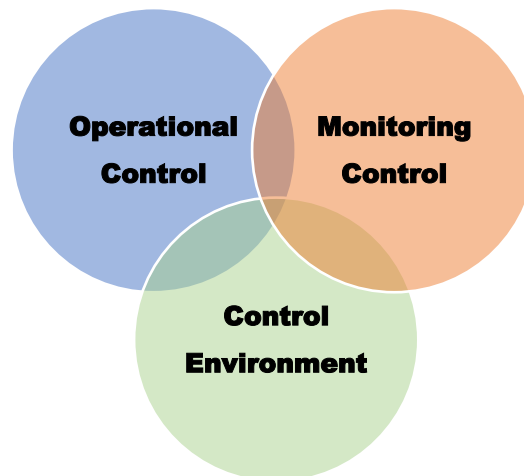
แนวความคิด

มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานที่จัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ท. ที่ผ่าน ๆ มาพบว่า ส่วนใหญ่ได้นำขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมายและมาตรการอบรมปลูกจิตสำนึก โครงการอบรมให้ความรู้ หรือนโยบาย มาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ประกาศในภาพรวมขององค์กรมากำหนดเป็นมาตรการ โดยไม่สอดคล้อง ตรงประเด็นจุดเสี่ยงการทุจริตที่แท้จริง คู่มือฉบับนี้ขอแนะนำตัวอย่าง การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง ตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนแม่บทย่อยด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การจัดทำมาตรการเป็นวิธีการออกแบบระบบหรือกระบวนการงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสิ่งที่ต้องการอันดับแรกของการจัดทำมาตรการป้องกันการทุจริต คือ ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายจะต้องมีวิธีการ (How To) อันประกอบด้วยกระบวนการนำเข้า (Input) เช่น ขั้นตอน กระบวนการเพื่อให้มาตรการที่ตั้งไว้บรรลุเป้าหมาย หากมีผลลัพธ์เกิดขึ้นมากกว่า ๑ อย่าง ผลลัพธ์นั้นเป็นผลพลอยได้ (By Product) ของมาตรการที่กำหนดไว้

ข้อมูลที่น่ามาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ต้องได้มาจากการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตตามรูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต เสมือนเป็นต้นน้ำ เพื่อนำมาสู่การกำหนดมาตรการได้ตรงจุดเป็นเสมือนกลางน้ำ ส่วนมาตรการที่กำหนดไว้ต้องนำไปสู่การบังคับใช้ ด้วยการกำกับติดตาม ประเมินผลเพื่อนำมาทบทวนในการปรับมาตรการให้สามารถควบคุมความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการที่ดีต้องสามารถตอบสนอง รูปแบบพฤติการณ์ของความเสี่ยงที่ค้นพบเป็นเสมือนปลายน้ำ มาตรการต่าง ๆ ต้องมีการทบทวน ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพราะรูปแบบการทุจริตมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

แนวตัวอย่างการจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Control)



การควบคุมการปฏิบัติงาน (Operational Control)

Operational Control การระบุมาตรการควบคุม ขั้นตอนตรวจสอบการทำงานหรือข้อปฏิบัติอะไรที่ ใช้ลดหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต เช่น

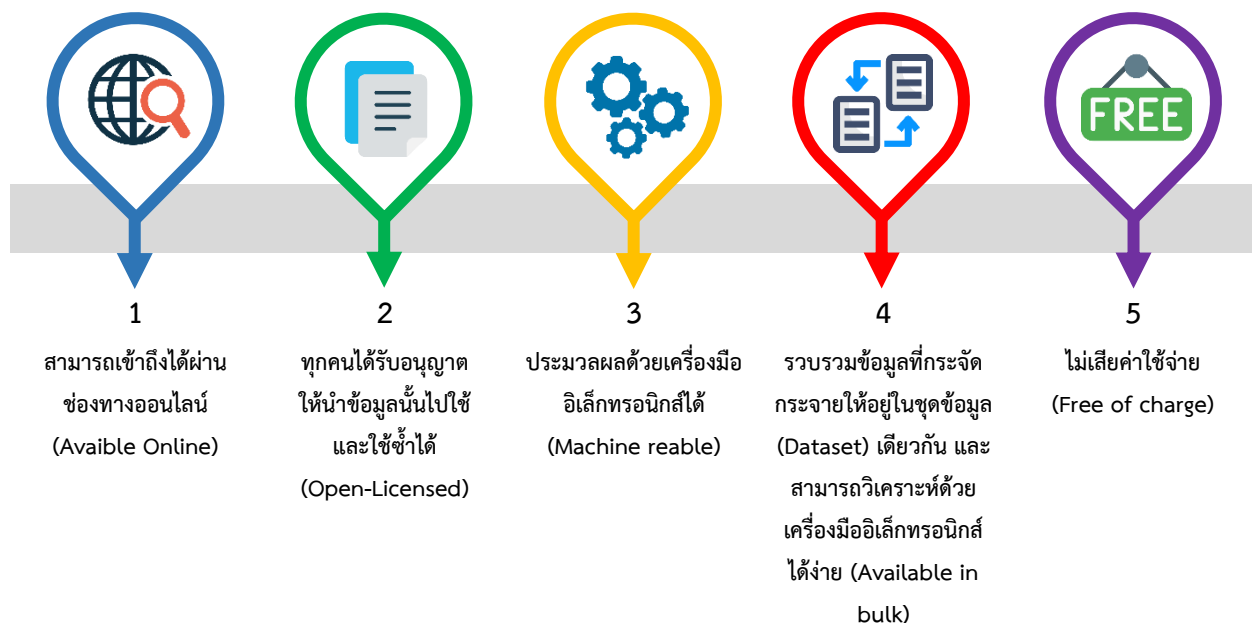
- จัดให้มี Documentation ในการปฏิบัติงาน เช่น การบันทึกภาพ เสียง ฯลฯ
- การใช้เอกสาร การรับรองตนเองเพื่อควบคุมในขั้นตอนที่ไม่สามารถตรวจสอบได้หรือตรวจสอบได้ยาก หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้
- การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบการตรวจสอบ ตรวจสอบ
- การกระทบข้อมูล อย่างน้อย ๒ แหล่งข้อมูลให้ตรงกัน
- การตรวจนับทางกายภาพจริง (ไม่ตรวจเพียงเอกสารอย่างเดียว)
- การใช้ระบบเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการ เพื่อลดการเผชิญหน้า
- เปลี่ยน/ปรับ Process
- ลดขั้นตอน ลดดุลยพินิจ

สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

๑) การเปิดเผยข้อมูล

ข้อมูลเปิดภาครัฐ หมายถึง ข้อมูลของรัฐบาลที่ถูกเปิดเผยผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ทุกคนสามารถ เข้าถึงนำไปใช้ต่อหรือแจกจ่ายได้โดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ (องค์การสหประชาชาติ, ๒๐๑๖) รัฐบาลเปิด คือ วัฒนธรรมการกำกับดูแลที่ส่งเสริมหลักการของความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอันที่จะสนับสนุนประชาธิปไตยโดยรวม (OECD, ๒๐๑๗)

คุณลักษณะของข้อมูลเปิด (World Wide Web Foudation, ๒๐๑๕)



ลักษณะของข้อมูลที่เปิดเผย (Open Data)

- ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ (Complete)
- เป็นข้อมูลพื้นฐานไม่ถูกปรุงแต่ง (Primary)
- อยู่ในเวลาที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพของข้อมูล (Timely)
- สะดวกในการเข้าถึง (Accessible)
- สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สามารถประมวลผลได้ (Machine Process able)
- ต้องเปิดเผยโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory)
- ต้องไม่มีลิขสิทธิ์ (Non-proprietary)
- ทุกคนมีสิทธิใช้ข้อมูลได้ (License-free)

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแล้ว ข้อมูลเหล่านี้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ซึ่งเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการ ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจของภาครัฐ ลดโอกาสการเกิดทุจริตที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติราชการสามารถบรรลุเป้าประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศและพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้อย่างสมบูรณ์

๒) การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี

เพื่อเป็นมาตรการควบคุมความเสี่ยงการเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไม้รับสินบน สินน้ำใจ และไม่เรียกร้องผลประโยชน์รวมถึงการก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงาน จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกระบวนการงานที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยต้องเป็นมาตรการที่เป็นผลมาจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเฉพาะกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต แนวปฏิบัติต้องสอดคล้องกับลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ต้องไม่เป็นนโยบาย มาตรการ คู่มือ หรือแนวทางที่ประกาศในภาพรวมของหน่วยงานที่ไม่มีการระบุเฉพาะเจาะจงสำหรับเจ้าหน้าที่ประเภทที่มีความเสี่ยงสูงชัดเจน) ตัวอย่างการจะรับของขวัญและหรือผลประโยชน์ใด ๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ ต้องสามารถตอบคำถามนี้ให้ได้ก่อน

- ใครให้ ถ้าไม่ใช่เรามีตำแหน่งหน้าที่นี้เค้าจะให้เราหรือไม่
- ให้อะไร ของขวัญ สินน้ำใจ หรือการเลี้ยงรับรองหรูหรา หรือแพงเกินไปหรือไม่
- ให้เมื่อใด ช่วงเวลาหรือความบ่อยครั้งในการให้หรือเลี้ยงรับรอง เช่น ใกล้เคียงการขออนุมัติอนุญาต ต่อ

ใบอนุญาต ประมูลโครงการของรัฐ

- ทำไม่ต้องรับ รับแล้วจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดุลยพินิจ หรือเอื้อประโยชน์ภายหลังหรือไม่
- ผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

สินบน (Bribery) : ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

ค่าอำนวยความสะดวก : คือค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการหรือเป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

ค่ารับรอง และของขวัญ ค่ารับรองและของขวัญ : เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึงค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

สินน้ำใจ : คือความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรีการดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงินรวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสดและสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

ข้อควรระวัง : การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาและการรับของขวัญจากการปฏิบัติหน้าที่ จะมีความแตกต่างกัน โดยธรรมจรรยา : หมายถึง การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากการรับของขวัญ ของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ การรับของขวัญ หรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่อาจมีความเสี่ยงเป็นการรับสินบน ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of interests: COI) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการขัดกันของประโยชน์ส่วนตนของเจ้าหน้าที่ นักการเมือง หรือพนักงานที่นำมาตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จนทำให้เกิดความไม่เป็นกลาง ไม่มีความสมดุลและไม่ถูกต้องของผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถนำไปสู่การทุจริตได้

ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) คือ มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และสาธารณะเกิดขึ้น

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามีแต่จริง ๆ อาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้นแต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

สำหรับลักษณะการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนดในปัจจุบันมี ๙ ลักษณะ ดังนี้

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ
๒. การทำธุรกิจกับตนเองหรือเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานที่ตนสังกัด
๓. การทำงานหลังจากพ้นตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือเกษียณอายุราชการ
๔. การทำงานอาชีพพิเศษที่ตรงกับหน้าที่ของรัฐ
๕. การใช้ข้อมูลภายในของทางราชการเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง
๖. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อผลทางการเมือง
๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง
๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นลักษณะพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

การควบคุม การตรวจสอบ (Monitoring Control)

การออกแบบระบบตรวจเฝ้าระวัง (MONITORING SYSTEM) วงรอบการติดตามผลและ/หรือรอบการสุ่มตรวจสอบ ตรวจอะไร ใครเป็นผู้ตรวจ เป็นระยะตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ/การตรวจแบบไม่แจ้งล่วงหน้า (Surprise check) หรือการวางระบบในการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) การแบ่งแยกหน้าที่เพื่อลดช่องทางในการเกิดการทุจริต ตามหลัก ๓-Lines of Defense ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability System) เป็นต้น

แผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

ชื่อหน่วยงาน	ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง
ประเภทความเสี่ยงด้านที่	ด้านที่ ๒ การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
ชื่อ กระบวนการ	การให้บริการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๑	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ให้คำปรึกษา คำแนะนำ เบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทน ในการให้คำปรึกษา คำแนะนำเบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน
๒	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ตรวจสอบข้อมูล เอกสาร หลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทน ในการจัดทำเอกสารหลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน
๓	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของเรื่องร้องเรียน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อเสนอหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ	- เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการให้รวดเร็วขึ้น
		- เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ
๔	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ทำหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อพิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป	-
๕	หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น หากพบว่ามิใช่จะต้องพิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา	- เจ้าหน้าที่/คณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาของหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริตรับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา
๖	หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ถูกร้องเรียน รายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียนในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท.	-
๗	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท. พร้อมเสนอหนังสือถึงหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป และรายงานข้อมูลเรื่องร้องเรียนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการคลังในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท. ไม่เกินวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน	-
๘	ทำหนังสือถึงผู้ร้องเรียน และผู้ถูกร้องเรียน เพื่อแจ้งผลการดำเนินการและคำแนะนำการอุทธรณ์	-

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๔ ครั้งต่อปี
๔	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้งต่อปี
๓	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้งต่อปี
๒	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้งต่อปี
๑	โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐในด้านงบประมาณ และภาพลักษณ์ของหน่วยงานและบุคลากรในหน่วยงานด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ จากกรณีที่เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
๔	มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานและบุคลากรในหน่วยงานด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ จากที่เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
๓	มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงาน จากการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ถูกร้องเรียนว่ากระทำการทุจริต ทำให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบ
๒	มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานเพียงเล็กน้อย เช่น ข้าราชการจากการร้องเรียน
๑	ไม่มีผลกระทบต่องบประมาณและภาพลักษณ์ของหน่วยงาน

เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต					
Risk Score					
โอกาสเกิด (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง
๑	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต		
	ค่าความเสี่ยงรวม	ระดับความเสี่ยงการทุจริต
สีเขียว	๑ - ๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ
สีเหลือง	๕ - ๙	ความเสี่ยงระดับปานกลาง
สีส้ม	๑๐ - ๑๔	ความเสี่ยงระดับสูง
สีแดง	๑๕ - ๒๕	ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๑	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ให้คำปรึกษา คำแนะนำเบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการให้คำปรึกษา คำแนะนำเบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน	๒	๓	๖	ปานกลาง
๒	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ตรวจสอบข้อมูล เอกสาร หลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการจัดทำเอกสารหลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน	๒	๓	๖	ปานกลาง
๓	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของเรื่องร้องเรียน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อเสนอหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการให้รวดเร็วขึ้น หรือ เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหา กระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ	๒	๕	๑๐	สูง
๔	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ทำหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อพิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป	-	-	-	-	-
๕	หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น หากพบว่ามีมูลจะต้องพิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา	เจ้าหน้าที่/คณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาของหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริตรับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา	๓	๕	๑๕	สูงมาก

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๖	หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ผู้ร้องเรียน รายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท.	-	-	-	-	-
๗	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท. พร้อมเสนอหนังสือถึงหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต เพื่อพิจารณาส่งการต่อไป และรายงานข้อมูลเรื่องร้องเรียนของหน่วยงานในสังกัด กระทรวงการคลังในระบบรายงานการดำเนินงานของเรื่องร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท. ไม่เกินวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน	-	-	-	-	-
๘	ทำหนังสือถึงผู้ร้องเรียน และผู้ถูกร้องเรียน เพื่อแจ้งผลการดำเนินการและคำแนะนำการอุทธรณ์	-	-	-	-	-

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อกระบวนการ							
การให้บริการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต							
ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ให้คำปรึกษา คำแนะนำ เบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นคำตอบแทนในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ เบื้องต้นและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ร้องเรียน	ปานกลาง	- กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการเข้าเข้ารับบริการเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือประชาชนสำหรับการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามขั้นตอนโดยจัดทำเป็น QR code ประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง เว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และ บริเวณอาคารสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และโปร่งใส	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตของเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง	- จัดทำมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
๒	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ตรวจสอบข้อมูล เอกสารหลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน	เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นคำตอบแทนในการจัดทำเอกสารหลักฐาน และลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน	ปานกลาง	- ให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	- จัดอบรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่และบุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	ไตรมาส ๑ หรือ ไตรมาส ๒	สพค. ศปท.

ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
				- กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการเข้าเข้ารับบริการเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือประชาชนสำหรับการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามขั้นตอนโดยจัดทำเป็น QR code ประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง เว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และ บริเวณอาคารสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และโปร่งใส	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตของเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตกระทรวงการคลัง	- จัดทำมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
๓	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญของเรื่องร้องเรียน พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อเสนอหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ	- เจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากผู้ร้องเรียน เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการให้ รวดเร็วขึ้น หรือเจ้าหน้าที่รับหรือเรียกรับสินบนหรือ	สูง	- ให้ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	- จัดอบรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่และบุคลากรในสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	ไตรมาส ๑ หรือ ไตรมาส ๒	สบค. ศปท.

ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
		ผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการเสนอเรื่องร้องเรียนต่อหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง เพื่อพิจารณาสั่งการ					
				- กำหนดหลักเกณฑ์หรือแนวทางสำหรับการเข้าเข้ารับบริการเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือประชาชนสำหรับการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้ผู้รับบริการปฏิบัติตามขั้นตอนโดยจัดทำเป็น QR code ประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง เว็บไซต์ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และ บริเวณอาคารสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และโปร่งใส	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตของเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง	- จัดทำมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) เกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.

ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๔	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง ทำหนังสือถึงหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อพิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป	-	-	-	-	-	-
๕	หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเบื้องต้น หากพบว่ามีมูลจะต้องพิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา	- เจ้าหน้าที่/คณะกรรมการที่มีหน้าที่พิจารณาดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญาของหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริตรับหรือเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์อื่นจากเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อไม่ดำเนินการทางวินัยหรือทางอาญา	สูงมาก	- กำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการดำเนินการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริตให้ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต พิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง ตามระยะเวลาและขั้นตอน	- จัดทำมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) เกี่ยวกับการดำเนินการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการ สำหรับหน่วยงานที่ต้องดำเนินการพิจารณาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.
				- ติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานเป็นประจำ เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นไปตามขั้นตอนและมาตรฐานที่กำหนด	- ดำเนินการตามมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงาน (SOP) เกี่ยวกับการดำเนินการการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา กรณีเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต หากเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง จะมีหนังสือติดตามไปที่หน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ถูกกล่าวหากระทำทุจริต เพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน	ไตรมาส ๑-๔	ศปท.

ที่	ขั้นตอนการดำเนินการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกัน ความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับ ผิดชอบ
๖	หน่วยงานต้นสังกัดของ เจ้าหน้าที่ผู้ร้องเรียน รายงานการดำเนินงานของ เรื่องร้องเรียน ในระบบ รายงานการดำเนินงานของ เรื่องร้องเรียน ของ สำนักงาน ป.ป.ท.	-	-	-	-	-	-
๗	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการ ต่อต้านการทุจริต กระทรวงการคลัง วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลในระบบ รายงานการดำเนินงานของ เรื่องร้องเรียน ของ สำนักงาน ป.ป.ท. พร้อม เสนอหนังสือถึงหัวหน้าศูนย์ ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป และรายงานข้อมูลเรื่อง ร้องเรียนของหน่วยงานใน สังกัดกระทรวงการคลังใน ระบบรายงานการ ดำเนินงานของเรื่อง ร้องเรียน ของสำนักงาน ป.ป.ท. ไม่เกินวันที่ ๑๐ ของ ทุกเดือน	-	-	-	-	-	-
๘	ทำหนังสือถึงผู้ร้องเรียน และผู้ถูกร้องเรียน เพื่อแจ้ง ผลการดำเนินการและ คำแนะนำการอุทธรณ์	-	-	-	-	-	-